

KOSOVO

INFRASTRUKTURA OTPADNIH VODA U UROŠEVCU, KOSOVO

NETEHNIČKI SAŽETAK (NTS)

Oktobar 2023. godine

Napomena: Ovaj dokument je prevod originala koji je napisan na engleskom jeziku. U slučaju bilo kakvih nejasnoća ili nedoumica, verzija na engleskom jeziku ima prednost.

SPISAK SKRAĆENICA

CESMP	Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnih pitanja tokom izgradnje
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
EIA	Procena uticaja na životnu sredinu
ESAP	Akcionni plan za životnu sredinu i socijalna pitanja
ESMP	Plan upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima
EU	Evropska unija
MESPI	Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture
NTS	Netehnički sažetak
OESMP	Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnih pitanja tokom rada
PIU	Jedinica za implementaciju projekta
RWCB	Regionalno vodovodno preduzeće Bifurkacioni
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana
WWTP	Postrojenje za tretman otpadnih voda

SADRŽAJ

STRANICA

1	UVOD.....	4
2	KRATKI OPIS PROJEKTA.....	5
3	UTICAJI I MERE UBLAŽAVANJA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE I SOCIJALNIH PITANJA	6
4	KOMUNIKACIJA	8

1 UVOD

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) razmatra da obezbedi finansijska sredstva Vladi Kosova za finansiranje **modernizacije i rekonstrukcije infrastrukture za kanalizaciju i tretman otpadnih voda u Uroševcu („Projekat“)**. Infrastrukturu za vodu i otpadne vode upravlja javno preduzeće Regionalno vodovodno preduzeće Bifurkacioni (“RWCB” ili “Preduzeće”). Oštećenja postojeće mreže otpadnih voda i nedostatak usluga tretmana otpadnih voda rezultirali su zagađenjem površinskih i podzemnih voda. Zbog toga postoji hitna potreba za modernizacijom i unapređenjem infrastrukture otpadnih voda kako bi se poboljšao kvalitet pruženih usluga, kao i kvalitet površinskih i podzemnih voda.

Evropska unija (EU) je 2014. godine finansirala izradu Studije izvodljivosti za procenu potreba za tretmanom otpadnih voda u Uroševcu i predlaganje razvojnih opcija za gradska i prigradska područja. Studijom su identifikovane prioritete razvojne mogućnosti proširenja i sanacije sistema otpadnih voda, kao i tretmana otpadnih voda. EBRD je 2023. godine pokrenuo **ažuriranje Studije izvodljivosti** i izradu prateće dokumentacije procene uticaja Projekta na životnu sredinu i socijalna pitanja. Sažetak ažuriranog obima Projekta dat je u sledećem poglavlju.

Projektom će upravljati **Jedinica za implementaciju projekta (PIU)** koja će se sastojati od predstavnika RWCB-a i centralne vlade (relevantna ministarstva).

Projekat je **kategorisan kao 'B'** prema EBRD-ovoj politici za zaštitu životne sredine i socijalnih pitanja (2019).

Projekat je u skladu sa dugoročnim razvojnim ciljevima i smernicama **Nacionalne razvojne strategije Kosova (2016-2021)** za poboljšanje mreže za prikupljanje otpadnih voda i izgradnju postrojenja za tretman otpadnih voda (WWTP) u Uroševcu. Takođe Projekat je usklađen sa **Nacionalnom strategijom za vode Kosova (2017-2036)**, koja postavlja ciljeve za poboljšanje usluga sakupljanja i tretmana otpadnih voda, čime se poboljšava kvalitet površinskih voda.

U skladu sa **domaćim zakonodavstvom o zaštiti životne sredine**, lokalna studija o proceni uticaja na životnu sredinu (EIA) nije automatski obavezna jer će WWTP tretirati otpadne vode za manje od 100.000 korisnika. Međutim, Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MESPI) će dati mišljenje o tome da li je potrebna EIA.

Projekat je usklađen sa **EU Direktivom o tretmanu urbanih otpadnih voda**, kao i sa najboljim dostupnim EU tehnikama za tretman voda, koji predviđaju da gradske otpadne vode koje ulaze u sisteme sakupljanja koji opslužuju više od 15.000 korisnika moraju proći sekundarni tretman pre ispuštanja. Projekat je takođe u skladu sa utvrđenim smernicama postavljenim u **EU Direktivi o kanalizacionom mulju** u vezi sa korišćenjem mulja, uključujući njegovu primenu na način koji uzima u obzir potrebe biljaka za hranjivim materijama i izbegava kontaminaciju zemljišta, površinskih i podzemnih voda.

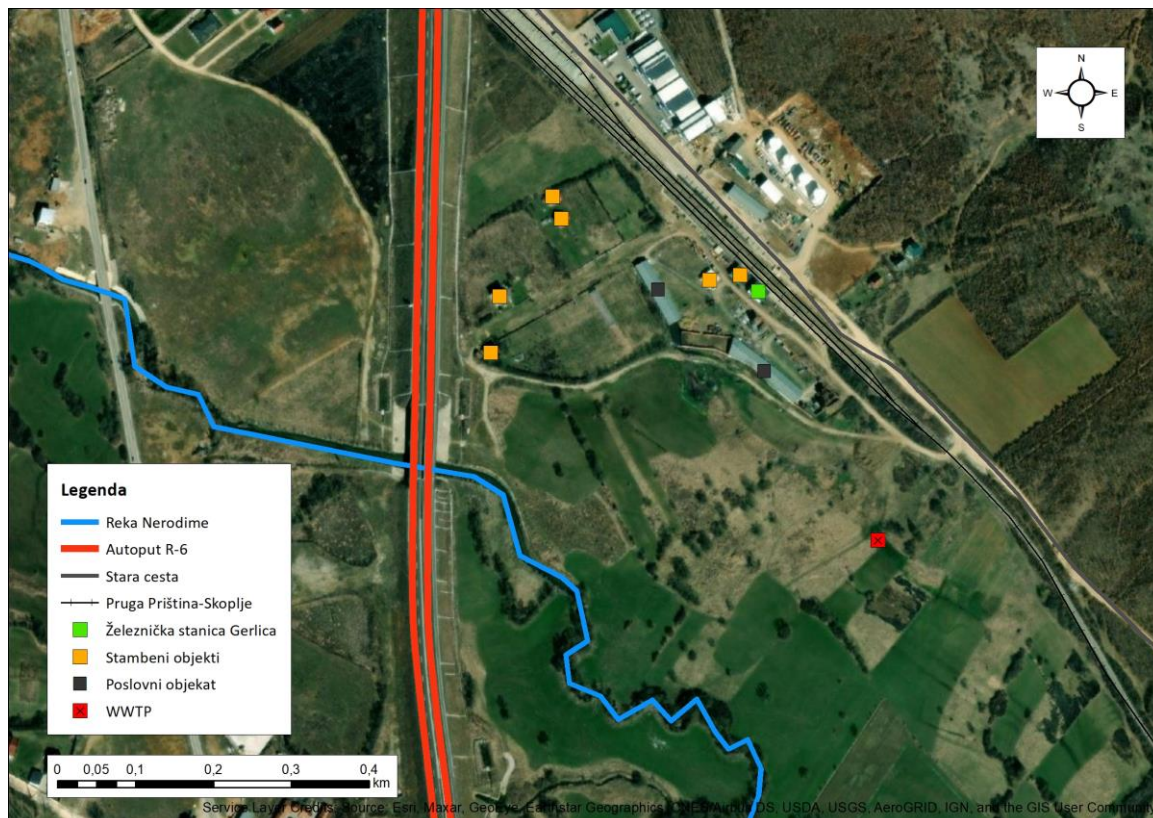
Ovaj dokument je netehnički sažetak (NTS) procene uticaja Projekta na životnu sredinu i socijalna pitanja sprovedene 2023. godine. NTS pruža sažetak Projekta na netehničkom jeziku i obuhvata pozadinu i opis Projekta, pravne zahteve, koristi i uticaje u oblasti životne sredine i socijalnih pitanja sa merama ublažavanja potrebnih za strukturiranje Projekta kako bi se ispunili EU zahtevi, zahtevi iz politike EBRD-a u oblasti životne sredine i socijalnih pitanja (2019) i zahtevi za objavljivanjem informacija i komunikaciju u okviru Projekta.

¹ Prema EBRD politici u oblasti životne sredine i socijalnih pitanja, projekat je kategorisan kao 'B' kada su njegovi potencijalni uticaji na životnu sredinu i socijalna pitanja tipično specifični za lokaciju, i/ili se lako identifikuju i rešavaju kroz delotvorne mere ublažavanja.

2 KRATKI OPIS PROJEKTA

Projekat će obuhvatiti sledeće komponente:

1. Izgradnja **južnog postrojenja za tretman otpadnih voda (WWTP)** u Uroševcu koje će tretirati otpadne vode od cca. 90.000 korisnika iz Uroševca i obližnjih naselja, uključujući tri naselja u Kačaniku (Kodžaj, Elezaj, Bajnica). Planirano je da se postrojenje izgradi na ravnom poljoprivrednom zemljištu u opštini Kačanik, u neposrednoj blizini reke Nerodime. Međunarodna železnička linija Priština-Skoplje prolazi pored granice lokacije budućeg postrojenja. Paralelno sa železničkom prugom je put koji povezuje Stari Kačanik i Uroševac, kao i autoput R-6 koji povezuje Prištinu i granicu Severne Makedonije, kao što je prikazano na slici ispod.

Slika 2-1: Predložena lokacija WWTP i okolnih objekata i infrastrukture

Trenutno nije obezbeđeno napajanje električnom energijom na lokaciji WWTP. Napajanje je dostupno na udaljenosti od cca. 500 m od WWTP. RWCB će se obratiti Kosovskom preduzeću za snabdevanje električnom energijom za proširenje mreže do lokacije budućeg WWTP.

Trenutno ne postoji adekvatan pristup lokaciji WWTP. Razmatraju se tri opcije, a konačna odluka će biti donesena u kasnijim fazama izrade Projekta. Za jednu od predloženih opcija biće potrebno odobrenje Uprave za železnice "Infrakos" za izgradnju železničkog prelaza.

2. **Proširenje postojećeg glavnog kolektora** od sadašnje lokacije u blizini naselja Grlice do predložene lokacije WWTP (cca. 3 km).
3. **Izgradnja manjeg dela nove kanalizacione mreže** za povezivanje glavnog kolektora sa naseljima Varoš, Gracko, Raka, Grlica i Doganjevo (ukupno manje od 2 km), kao i sa tri naselja opštine Kačanik (Kodžaj, Eleza, Banjica) (dužina nepoznata u ovom trenutku).
4. **Nabavka opreme** za potrebe WWTP i održavanja kanalizacione mreže.

3 UTICAJI I MERE UBLAŽAVANJA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE I SOCIJALNIH PITANJA

Prednosti Projekta. Predloženi Projekat nudi značajne prednosti, uključujući: (i) poboljšana kvaliteta površinskih i podzemnih voda, (ii) smanjene emisije gasova sa efektom staklene bašte kroz tretman otpadnih voda i proizvodnju električne energije putem anaerobne digestije, (iii) povećano zadovoljstvo korisnika kroz proširenje priključaka na kanalizacionu mrežu, (iv) poboljšana pouzdanost usluga, (v) smanjeno zagađenje reka i podzemnih voda, (vi) povećan kapacitet za buduće proširenje kanalizacione mreže i (vii) mogućnosti zapošljavanja tokom faze rada. Pored toga, tokom faze izgradnje, postoje mogućnosti za privremeno zapošljavanje lokalne radne snage, razvoj veština lokalnih radnika, potencijalno angažovanje lokalnih podizvođača i dodatne mogućnosti za lokalna preduzeća.

Sažetak uticaja i rizika na životnu sredinu i socijalna pitanja tokom faza pre izgradnje, izgradnje i rada/održavanja je dat u nastavku, nakon čega slede mere koje treba primeniti za ublažavanje takvih uticaja/rizika.

Faza pre izgradnje. Precizne informacije o tačnom obimu otkupa zemljišta biće dostupne nakon izrade studije o eksproprijaciji, kako to zahteva domaći *Zakon o eksproprijaciji*. Prema prvim procenama, ukupno 33 zemljišne parcele u privatnom vlasništvu na planiranoj lokaciji WWTP će biti pogođene trajnim otkupom zemljišta, ali se ne očekuje fizičko raseljavanje. Ne predviđa se da će otkup zemljišta biti potreban za proširenje glavnog kolektora zbog njegovog postavljanja uz postojeću železničku prugu. Trenutno ostaje nejasno da li će biti potreban otkup zemljišta za izgradnju prilaznog puta ili proširenje napajanja električnom energijom do lokacije WWTP. Takođe, tačna trasa dela nove kanalizacione mreže koja je potrebna za povezivanje glavnog kolektora sa nekoliko naselja biće određena u budućim fazama glavnog projektovanja. Faza glavnog projektovanja pružiće pojedinosti o ovim aspektima. Razvijen je Okvir za otkup zemljišta i obnovu sredstava za život kako bi se usmerio razvoj budućeg Plana otkupa zemljišta i obnove sredstava za život koji će biti osnova za aktivnosti otkupa zemljišta u skladu sa domaćim zakonodavstvom i zahtevima EBRD-a.

Faza izgradnje. Na gradilištima se očekuju tipični negativni uticaji i rizici, kao što su prašina, buka i potencijalno izlivanje hemikalija, naftnih derivata, otpadnih voda i drugih opasnih materijala. Građevinske aktivnosti će takođe dovesti do privremenih promena staništa i uklanjanja vegetacije. Tokom faze izgradnje stvaraće se različite vrste otpada, uključujući: iskopni materijal, građevinski otpad, otpad od rušenja, kao i opasan i komunalni otpad. Efikasnim upravljanjem otpadnim materijalima će se izbeći zagađenje vode i zemljišta na gradilištima. Postoje određeni potencijalni zdravstveni i sigurnosni rizici za radnike, uključujući rad u blizini železničke pruge, izloženost teškim mašinama, rizik od padova, opasnosti od iskopavanja i saobraćajne nesreće. Negativni, ali privremeni uticaji na lokalne zajednice odnose se na stvaranje prašine, emisije izduvnih gasova iz mehanizacije i povećanje nivoa buke. Neovlašćeni pristup gradilištima takođe može dovesti do sigurnosnih problema za lokalno stanovništvo zbog izloženosti građevinskim opasnostima. Saobraćaj i bezbednost na lokalnim putevima (posebno za sve osetljive receptore) mogu biti privremeno ugroženi. Međutim, na osnovu pretežno ruralnog okruženja Projektnog područja sa manjom gustom naseljenosti i prirode planiranih aktivnosti, ne očekuje se da će očekivani uticaji na zdravlje i sigurnost zajednice biti značajni. Potencijal rizika za rodno nasilje je procenjen kao nizak jer nisu identifikovani značajni faktori rizika koji bi povećali potencijal za rodno nasilje, kao što je veliki priliv radnika muškog pola, potreba za radnicima migrantima, udaljene lokacije sa ljudima koji imaju ograničen pristup resursima za prijavu nasilja nad ženama, itd.

Faza rada i održavanja. Tokom faze rada i održavanja očekuju se tipični negativni uticaji, uključujući stvaranje i nepravilno rukovanje muljem, oštećenje kanalizacione mreže, kao i oštećenja mehaničke i električne opreme ili kvarovi u procesu sakupljanja i tretmana otpadnih voda. Radnici se mogu suočiti sa opasnostima povezanim sa rukovanjem hemikalijama, izloženošću biološkim opasnostima i patogenima otpadnih voda i radom mašina. Nadalje, potencijalni negativni uticaji na lokalne zajednice uključuju mirise iz procesa obrade otpadnih voda i mulja, kao i potencijalno curenje ili izlivanje zbog starenja ili neadekvatne kanalizacione infrastrukture, što dovodi do ispuštanja netretirane otpadne vode u životnu sredinu i potencijalnog uticaja na zdravlje zajednice.

Kumulativni uticaji se ne očekuju, jer u blizini lokacije WWTP ne postoje značajni trenutni ili planirani razvojni projekti koji bi mogli dovesti do kumulativnih uticaja.

Identifikovani negativni uticaji na životnu sredinu i socijalna pitanja su specifični za lokaciju i mogu se efikasno izbeći, smanjiti ili otkloniti kroz implementaciju **mera ublažavanja** navedenih u Planu upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima (ESMP) i Akcionom planu za životnu sredinu i socijalna pitanja (ESAP). Od Izvođača će se tražiti da pripremi i implementira Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnih pitanja u toku izgradnje (CESMP), dok će RWCB biti odgovoran za razvoj i implementaciju Plana upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnih pitanja u toku rada (OESMP), a oba će se zasnivati na razvijenom ESMP-u. PIU će nadgledati implementaciju mera ublažavanja.

4 KOMUNIKACIJA

Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP) je razvijen da identifikuje relevantne zainteresovane strane, definiše metode i ciljeve angažovanja zainteresovanih strana i uspostavi mehanizam za žalbe specifičan za Projekat.

PIU će objaviti ovaj NTS, SEP, Obrazac za žalbe za Projekat i Okvir za otkup zemljišta i obnovu sredstava za život što je pre moguće u procesu razvoja Projekta. Dokumenti će biti javno dostupni na **albanskom, srpskom i engleskom jeziku** u elektronskom i štampanom obliku na sledećim adresama:

Ime institucije	Web stranica	Adresa
RWCB	http://www.bifurkacioni.com/	Ulica Enver Topalli, Uroševac, Kosovo Tel. +383 (0)290 320 650 info@bifurkacioni.com
Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MESPI)	https://mmpfi.rks-gov.net/	Nekadašnja medijska palata "Rilindja", 10000 Priština, Priština, Kosovo Tel. +383 (0) 38 200 32 003 dkp.mmph@rks-gov.net
Opština Uroševac	https://kk.rks-gov.net/ferizaj/	Ulica Dëshmorët e Kombit, bb, Uroševac, Kosovo Tel. +383 (0)38 200 46 076 i 080011005 info.ferizaj@rks-gov.net
Opština Kačanik	https://kk.rks-gov.net/kacanik/	Ulica Emin Duraku, Kačanik, Kosovo Tel. +383 290 380 047 i 080011014

Nakon objavljivanja gore navedenih dokumenata, PIU će održati **javne konsultativne sastanke** na sledeći način:

- najmanje jedan skup sastanaka nakon odabira projektanta i početka izrade glavnog projekta – predstavljanje projekta zainteresovanim stranama u svrhu dobijanja povratnih informacija od lokalnih zainteresovanih strana,
- najmanje jedan skup sastanaka pre početka izgradnje – da se svim zainteresovanim stranama predstave detalji Projekta definisani u glavnom projektu i da se dobiju povratne informacije od lokalnih zainteresovanih strana.

PIU će obavestiti sve zainteresovane strane 10 dana unapred o tačnom datumu, vremenu i mestu gde će se sastanci održati putem kanala navedenih u SEP-u. Kratak izveštaj o primljenim komentarima/predlozima i odgovori PIU-a biće objavljeni na web stranicama RWCB, MESPI, Opštine Uroševac i Opštine Kačanik.

PIU će takođe pružiti informacije o **planiranim građevinskim radovima**. Ovo uključuje detalje o lokacijama, predviđenom datumu početka radova, očekivanom trajanju planiranih radova i svim predviđenim promenama u saobraćaju i svim drugim potencijalnim neugodnostima za javnost najmanje 30 dana pre početka radova putem kanala navedenih u SEP-u.

Tokom faze rada i održavanja Projekta, **sažeci izveštaja u oblasti životne sredine i socijalnih pitanja** će se redovno objavljivati na web stranici RWCB-a.

Mehanizam za žalbe specifičan za Projekat je uspostavljen i predstavlja proces za primanje, evaluaciju i rešavanje žalbi pogođenih zajednica. PIU će implementirati žalbeni mehanizam kako bi osigurao da se odgovara na sve zabrinutosti i žalbe, posebno od pogođenih zajednica. Detaljno objašnjenje mehanizma dato je u SEP-u.

Kontakt informacije za slanje žalbi:

<p>INFRASTRUKTURA OTPADNIH VODA U UROŠEVCU Jedinica za implementaciju projekta Ulica Enver Topalli, Uroševac, Kosovo Tel. +383 (0)290 320 650 E-mail: info@bifurkacioni.com</p>
--